

มาตรฐานการรายงานทางการเงินที่สำคัญต่อธุรกิจประกันภัย
เรื่อง...มาตรฐานการรายงานทางการเงิน เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน ตอนที่ 1

นางสาววิระยา เจริญกล้า
นางสาววันทนา เจียรวัชรมงคล
สายวิเคราะห์ธุรกิจประกันภัย
สำนักงาน คปภ.

จากความเดิมตอนที่แล้ว ได้กล่าวถึงมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่มีผลกระทบต่อธุรกิจประกันภัยอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ในระยะเวลาอันใกล้ภายใน 1-2 ปีนี้ คือ มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน โดยความเป็นมาของมาตรฐานฉบับดังกล่าว เกิดภายหลังจากเหตุการณ์วิกฤตทางการเงินในหลายๆ ครั้งที่เกิดขึ้นในโลก ล่าสุดวิกฤตซับไพรม์ ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2551 ที่ทำให้ประเด็นการรับรู้รายการผลขาดทุนจากการให้สินเชื่อหรือเครื่องมือทางการเงินต่างๆ ถูกระบุว่าจุดอ่อนสำคัญอยู่ที่มาตรฐานการบัญชีที่บังคับใช้ในปัจจุบัน เนื่องจากจะรับรู้ผลขาดทุนหรือการด้อยค่า เมื่อมีข้อบ่งชี้ของความเสียหายเกิดขึ้นแล้ว (incurred loss) ซึ่งเป็นการสายเกินไป อีกทั้งยังพิจารณาจากข้อมูลและประสบการณ์ในอดีต ไม่ได้คาดการณ์ถึงสภาวะทางเศรษฐกิจหรือสถานการณ์ต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต (forward looking)

ในการนี้ The International Accounting Standards Board หรือ IASB จึงได้ดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีสำหรับเครื่องมือทางการเงิน และเมื่อเดือนกรกฎาคม 2557 ได้ออกมาตรฐานการรายงานทางการเงิน (International Financial Reporting Standards : IFRS) ฉบับใหม่ ฉบับที่ 9 เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน (IFRS 9) ซึ่งจะนำมาใช้แทนมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standards : IAS) ฉบับที่ 39 เรื่อง การวัดมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน (IAS 39) ที่มีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยมีการปรับปรุงหลักการ และวิธีการทางบัญชีสำหรับเครื่องมือทางการเงิน ให้สะท้อนถึงรูปแบบการดำเนินธุรกิจและสอดคล้องกับการบริหารความเสี่ยงของกิจการให้มากยิ่งขึ้น

โดย IFRS 9 นั้น แบ่งเป็น 3 เรื่องหลักๆ คือ

- 1) การจัดประเภทรายการและการวัดมูลค่า (Classification and measurement)
- 2) การด้อยค่าของเครื่องมือทางการเงิน (Impairment)
- 3) การบัญชีป้องกันความเสี่ยง (Hedge accounting)

สำหรับหลักเกณฑ์ในการจัดประเภทรายการและวัดมูลค่า (Classification and measurement) นั้น พิจารณาโดยใช้ 2 หลักเกณฑ์ คือ

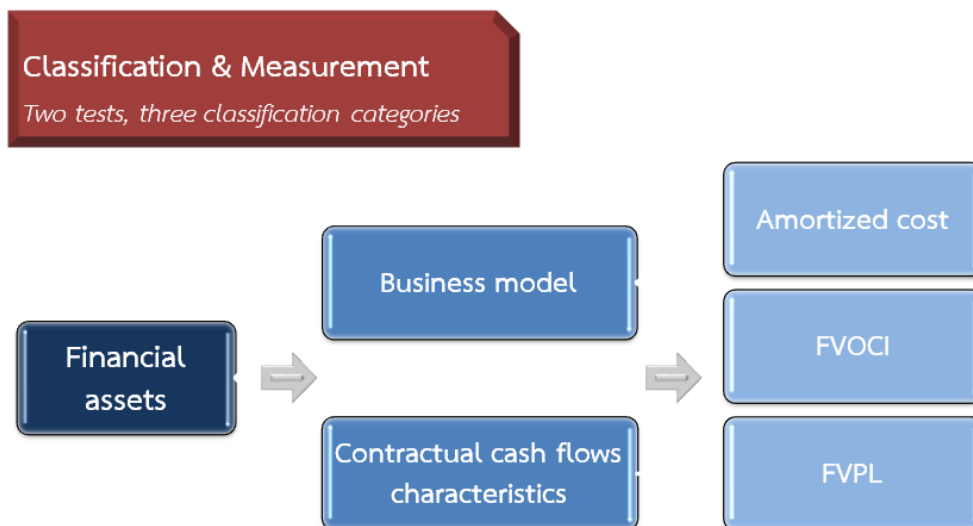
- ก. รูปแบบการดำเนินธุรกิจของกิจการ (Business model) ในการจัดการสินทรัพย์ทางการเงิน
- ข. ตามลักษณะของกระแสเงินสดตามสัญญาของสินทรัพย์ทางการเงิน

โดยจะสามารถจัดประเภทรายการและวัดมูลค่าสินทรัพย์ทางการเงินได้ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) สินทรัพย์ทางการเงินที่วัดมูลค่าในภายหลังด้วยราคาทุนตัดจำหน่าย (Amortized cost) เมื่อกิจการมีวัตถุประสงค์การถือครองสินทรัพย์ทางการเงินเพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญา และกระแสเงินสดที่เกิดขึ้นตามสัญญาจากสินทรัพย์ทางการเงินในวันที่กำหนดไว้เป็นการรับชำระเงินต้นและดอกเบี้ยจากจำนวนเงินต้นคงค้างเท่านั้น

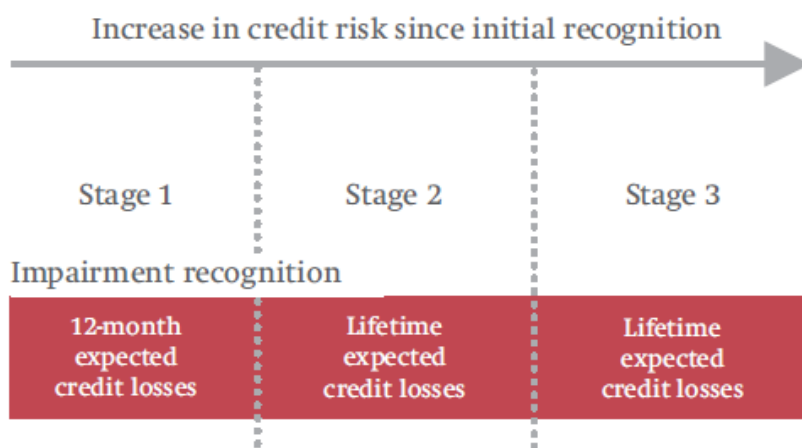
2) สินทรัพย์ทางการเงินที่วัดมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรหรือขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (FVOCI) เมื่อกิจการมีวัตถุประสงค์การถือครองสินทรัพย์ทางการเงินเพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญาและเพื่อขายสินทรัพย์ทางการเงิน รวมถึงกระแสเงินสดที่เกิดขึ้นตามสัญญาจากสินทรัพย์ทางการเงินในวันที่กำหนดไว้เป็นการรับชำระเงินต้นและดอกเบี้ยจากจำนวนเงินต้นคงค้างเท่านั้น

3) สินทรัพย์ทางการเงินที่วัดมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรหรือขาดทุน (FVPL) หากสินทรัพย์ทางการเงินไม่ได้การวัดมูลค่าด้วยราคาทุนตัดจำหน่ายหรือมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรหรือขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น

สำหรับเรื่องหลักเรื่องที่ 2 คือ การด้อยค่าของเครื่องมือทางการเงิน (Impairment) IFRS 9 ได้กำหนดให้กิจการมีการรับรู้การด้อยค่าให้เร็วยิ่งขึ้น ซึ่งต่างจากมาตรฐานการบัญชีที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน ที่กำหนดให้รับรู้การด้อยค่าเมื่อมีข้อบ่งชี้เกิดขึ้นเท่านั้น โดยคำนิยามใหม่ตามมาตรฐานฉบับนี้ ใช้หลัก “Expected credit loss” โดยพิจารณาจากความเสี่ยงจากการเก็บเงินไม่ได้เป็นหลัก (Credit Risk) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ

- ระดับที่ 1 หากความเสี่ยงไม่เปลี่ยนแปลง หรือเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย ไม่เป็นสาระสำคัญ กิจการจะตั้งประมาณการด้อยค่า โดยพิจารณากระแสเงินสดที่จะได้รับภายใน 12 เดือนเป็นหลัก (12 month expected credit losses)
- ระดับที่ 2 คือ หากความเสี่ยงสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ กิจการจะต้องประมาณการด้อยค่า โดยคำนวณใหม่ตามอายุของตราสารนั้นๆ แทน (Lifetime expected credit losses)
- ระดับที่ 3 คือ หากมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่กิจการจะประสบปัญหาทางการเงิน หรือปฏิบัติผิดสัญญา หรือแต่เดิมที่เรียกว่า “มีข้อบ่งชี้จากการด้อยค่า” เกิดขึ้น กิจการจะตั้งด้อยค่าเพิ่มตามสัดส่วนความเสี่ยงที่สูงขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงแตกต่างจากมาตรฐานเดิม กล่าวคือ แต่เดิมมีการตั้งค่าเผื่อการด้อยค่าเมื่อถึงระดับ 3 เท่านั้น คือ มั่นใจว่าจะเสียหายแน่ๆ แต่ IFRS 9 จะมีความระมัดระวังมากขึ้น จึงให้รับรู้ประมาณการด้อยค่าก่อน

สำหรับเรื่องหลักเรื่องสุดท้ายคือ การบัญชีป้องกันความเสี่ยง (Hedge accounting) กล่าวคือ กำหนดให้กิจการต้องบันทึกบัญชีตราสารอนุพันธ์ลงในงบการเงิน เพื่อสะท้อนให้เห็นว่า ตราสารอนุพันธ์ดังกล่าวสามารถป้องกันความเสี่ยงหรือลดความผันผวนได้หรือไม่ และแสดงผลกระทบต่อกำไรหรือขาดทุนในงบการเงิน เพื่อให้กิจการสามารถสะท้อนผลของการบริหารความเสี่ยงในงบการเงินได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

ส่วน IFRS 9 ฉบับประเทศไทยนั้น สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ อยู่ระหว่างการจัดทำร่างมาตรฐานการรายงานทางการเงินกลุ่มเครื่องมือทางการเงิน (Financial instrument) ให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นโดยมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ ฉบับปรับปรุงปี 2558 (IFRS Bound Volume 2015) โดยกำหนดจะให้ผลบังคับใช้สำหรับการเงินรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2562 ซึ่งร่างมาตรฐานดังกล่าวได้ผ่านการสัมมนาพิจารณา (Focus group) จากภาคธุรกิจ และผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชีแล้ว และมีกำหนดการประกาศลงราชกิจจานุเบกษาอย่างเป็นทางการภายในปี 2560 นี้

ดังนั้น สำหรับธุรกิจประกันภัย ซึ่งเป็นกิจการที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ (Publicly Accountable Entities : PAE) มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินของไทย (Thai Financial Reporting Standards : TFRS) ทุกฉบับ และเมื่อพิจารณาข้อมูลในงบการเงินของบริษัทประกันภัยแล้วพบว่า รายการสินทรัพย์ที่เป็นรายการใหญ่ที่สุดของงบการเงิน ก็คือ สินทรัพย์ลงทุน หรือ เครื่องมือทางการเงิน นั่นเอง โดยสินทรัพย์ลงทุนของธุรกิจประกันวินาศภัยในปี 2559 มีจำนวน 4.65 แสนล้านบาท และสินทรัพย์ลงทุนของธุรกิจประกันชีวิตในปี 2559 มีจำนวนสูงถึง 2.89 ล้านล้านบาท ดังนั้น บริษัทประกันภัยจึงควรเริ่มดำเนินการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจและเตรียมความพร้อมสำหรับการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับที่ 9 แล้ว สำหรับรายละเอียดของผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับดังกล่าวต่อธุรกิจประกันภัย จะนำเสนอในบทความตอนต่อไป

ข้อมูลอ้างอิง :

- International Accounting Standards Board (IASB), Project Summary IFRS 9 Financial Instruments, July 2014
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, ร่างมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน, ธันวาคม 2559
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.), อัตราส่วนการลงทุนของธุรกิจประกันชีวิต/ประกันวินาศภัย ประจำปีไตรมาส 4 ปี 2559 (ราคาประเมิน), กุมภาพันธ์ 2560

หมายเหตุ : บทความนี้เป็นข้อคิดเห็นส่วนบุคคล จึงไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเห็นของสำนักงาน คปภ.